

Література

1. Калитеевская Е. Адаптация и развитие: выбор психотерапевтической стратегии / Е. Калитеевская // Психологический журнал. – 1995. – № 1. – С. 27-33.
2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи / А.І. Кузьмінський : Навчальний посібник. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
3. Левківська Г. П. Адаптація першокурсників в умовах вищого навчального закладу освіти / Г.П. Левківська, В.Є. Сорочинська та ін.: Навчальний посібник. – К., 2001. – 128 с.
4. Старцева О. Що таке стрес і як з ним боротися? / О.Старцева // Психолог. – 2007. – №2. – С. 22-24.
5. Цимбалюк І. М. Психологія / І.М. Цимбалюк : Навчальний посібник. – 2-ге видання: виправлене і доповнене. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 576 с.

УДК 159.952.13:373.5.011.3-052

ЩЕРБАН Т. Д., БРЕЦКО І. І., ЩЕРБИНА Р. Р.,
Мукачівський державний університет

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Будь-яка діяльність передбачає наявність компонента мотивації. Це стосується і навчальної діяльності, яка буде успішною за умови позитивного ставлення учня до навчання, наявності пізнавального інтересу, потреби у здобутті знань, почуття обов'язку й відповідальності.

У старшому шкільному віці навчання стає провідним видом діяльності учня. Для цього періоду є характерним тісний взаємозв'язок між професійними та навчальними інтересами, відбувається взаємопроникнення соціальних і пізнавальних мотивів. Першочерговими є мотиви, пов'язані із самореалізацією та підготовкою до самостійного життя [4].

У процесі життєдіяльності школяра формується його громадська свідомість і внутрішня позиція; разом із тим змінюються соціальні мотиви навчальної діяльності [5]. На розвиток мотивів навчання впливають конкретні обставини, в яких проживає учень. Особливістю мотиваційного поля навчальної діяльності старшокласника є зміни у ставленні до шкільних оцінок. Оцінка за успішність втратила свою спонукальну силу і тепер вона – критерій його знань. Ним цінується ерудиція та глибокі знання однокласників, які виходять за межі програми і підручників.

Досліджуючи ставлення школярів до навчання, Л. І. Божович відзначила, що одним з найважливіших моментів, які розкривають психічну суть цього явища, є сукупність мотивів, що визначають навчальну діяльність старшокласника. Є. П. Ільїн під мотивом навчальної діяльності розуміє всі чинники, які зумовлюють виявлення навчальної активності: потреби, мета, установки, почуття обов'язку, інтереси тощо.

Дуже важливо навчитися стимулювати розвиток мотиваційної сфери за допомогою системи психологічно продуманих прийомів. М. Лук'янова вважає, що загальний зміст розвитку навчальної мотивації старших школярів полягає в тому, щоб перевести учнів з рівнів негативного і байдужного ставлення до

навчання до дієвого, усвідомленого, відповідального, тобто позитивного, де об'єктом формування є всі компоненти мотиваційної сфери та всі аспекти вміння вчитися [2].

Відповідно формування мотиваційного поля старшокласника складається з декількох блоків та адекватних їм прийомів їхнього формування:

а) мотиваційного, який спрямований на усвідомлення школярем того, заради чого вчитися і що його спонукає до навчання:

б) цільового, що навчає учнів умінню ставити цілі та досягати їх у навчанні:

в) емоційного, який розвиває позитивні емоційні переживання школяра в навчальній діяльності.

г) пізнавального, який формує навички самонавчання:

У середині кожного блоку самоорганізовується робота з актуалізації і корекції колишніх мотивів, стимуляції нових мотивів та появи у них нових якісних характеристик [1]. Отже, освітні мотиви можуть знаходитися в різних відношеннях між собою. Вони здатні посилювати чи послаблювати один одного, вступати у взаємні протиріччя і в протиріччя з існуючими можливостями реалізації дій.

Для розвитку потреби в знаннях та інтересу до оволодіння ними педагогами використовуються різноманітні шляхи і засоби [2]. Серед них: - викладання, що захоплює, новизна навчального матеріалу, використання яскравих прикладів і фактів в процесі викладу нового матеріалу, використання нових і нетрадиційних форм навчання, аналізу особистих пізнавальних і практичних дій, тощо.

Дієвим фактором у цьому відношенні є й особистість педагога, його ерудиція, майстерність викладання. Учитель, що досконало і глибоко володіє наукою, процес навчання будує логічно, чітко, доступно; оперує цікавими деталями, фактами; вражає учнів великим кругозором, захоплює своєю освіченістю [5]. У цьому випадку спрацьовує психологічний механізм наслідування. Учні переживають внутрішні протиріччя між наявним і необхідним рівнем своїх знань, що і стимулює їх до більш активного учіння.

Отже, стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів у сучасному розумінні означає спонукати їх до активної навчально-пізнавальної діяльності, підштовхувати до неї, заохочувати. Оскільки зовнішні фактори виступають реальною спонукальною причиною діяльності лише за умови зустрічі потреби із ситуацією свого задоволення, то стимулювання передбачає спеціальні зусилля педагога, спрямовані на сприймання, осмислення учнем об'єктивного значення зовнішніх факторів, набуття ним особистісних смислів.

Література

1. Занюк С.С. Психологія мотивації : Навчальний посібник / С.С. Занюк. – К. : Либідь, 2002. – 304 с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин – С.-Пб. : Питер, 2002. – С.45-62.

3. Мельниченко О. Виховання стійкої позитивної мотивації до навчання: психологічний практикум для молодих учителів / О. Мельниченко // Психолог (Шкільний світ). – 2010. - №7. – С. 6-10.

4. Троянова Г. М. Формування мотивацій досягнень і розвиток творчих здібностей / Г. М. Троянова // Обдарована дитина. – 2010. - №5. – С. 39- 44.

5. Туріщева Л. В. Формування мотивації навчання / Л. В. Туріщева // Управління школою. – 2007. - №2. – С. 16- 26.

УДК: 159.922.1:159.922.8-053.6

ЩЕРБАН Т. Д., КОРОЛОВИЧ І. В.,
Мукачівський державний університет

ГЕНДЕРНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФОРМНОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Сучасний динамічний час перенасичений інформацією. Людині важко охопити весь її об'єм, адже складно її перевірити. Тому, зручно використати досвід, думку інших, або групи, враховуючи, що більшість не може помилятися. У такому випадку виникає ефект «конформності» - підлеглість, підпорядкованість думці інших, тиску групи. Особливо чутливими до даного явища є підлітки. У своїй роботі шкільний психолог (соціальний педагог) часто стикається з проблемами неконструктивної поведінки учнів старших класів: маніпулюванням, примушуванням однолітків. Все це є наслідками конформізму.

Аналіз відповідної літератури доводить, що конформізм детермінований віковими особливостями підлітків (Е. Еріксон, І. Кон, Х. Ремшмідт, Д. Фельдштейн та ін.). Конформна поведінка була об'єктом дослідження таких психологів, як Е. Берн, М. Джеймс, Д. Джонгвард, А. Добровіч, Е. Доценко, У. Новак, Е. Фромм та ін. [1].

Водночас більш глибокий аналіз окресленої проблеми демонструє, що науковці ретельно досліджували саме зміст поняття «конформізм», його види. Питання вивчення методичних аспектів навчання опору маніпулюванню у групі підлітків потребує деталізації та більш глибокого дослідження. Тому мета нашого дослідження – вивчення психологічних гендерних особливостей конформної поведінки сучасних учнів старших класів.

Узагальнення теоретичних досліджень підкреслює, що надмірно виражений конформізм – явище психологічно згубне, бо людина є, як «флюгер», слідує за груповою думкою, не маючи власних поглядів, виступаючи маріонеткою в чужих руках, або реалізує себе як лицемірного пристосуванця, здатного багаторазово змінювати зовнішню поведінку відповідно з тим, «звідки вітер дме» в даний момент, на догоду «сильним світу цього». На думку психологів, багато людей тоталітарної держави виховуються у напрямку підвищеного конформізму. Про те, конформізм має позитивні маркери, а саме він може бути: як механізм згуртування груп людей, суспільства; механізм

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>